

Borçlar

12

İşletmeler para ve sermaye piyasalarından sağladıkları mali borçların dışında kalan ve iş yaşamında senetli ve senetsiz borçlar şeklinde ortaya çıkan yabancı kaynaklardan da faaliyetlerinin finansmanında yararlanırlar. Bunların içinde en önemli grubu Ticari Borçlar oluşturur. Ticari borçlar, satıcılardan güvene dayanarak kredili alınan mallar sonucu doğabilir ya da alınan mallar karşılığında borç senedi imzalanarak verilir. İşletmelerin ticari borçlarının dışında değişik nedenlere bağlı olarak doğan, çeşitli kişi ve kuruluşlara ödemeleri gereken başka tür borçları da olabilir.

Bu ünitenin daha iyi anlaşılması için 9.ünitedeki "Alacaklar" için yapılan açıklamalarla ilişki kurulmalıdır. Çünkü 9.ünitedeki açıklamalar, bu ünitedeki "Borçlar" la ters yönlü olarak yakından ilgilidir. Bu nedenle belirtilen ünitenin tekrar okunması konunun anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Üniteye yer alan pasif karakterli yabancı kaynak hesaplarının işleyiş biçimleri aynıdır. Ancak, söz konusu hesapların herbiri farklı mali bilgilerin izlenilmesi için kullanılırlar. Bu durumu dikkate alarak, bu hesapları verdikleri bilgiler açısından karşılaştırmız.

Amaçlarımız

Bu üniteyi okuduktan sonra;

- 1. İşletmelerin faaliyet konusu ile ilgili mal ve hizmet alımından doğan ticari borçları hangi hesaplarda izlenir ve bu hesapların işleyişleri nasıldır?*
- 2. İşletmelerin ticari borçları dışında kalan diğer borçları neler olabilir? Bu borçlara ilişkin hesaplar nelerdir ve işleyişleri nasıldır? konularında gerekli bilgi ve becerilere sahip olabilirsiniz.*

BORÇLARIN KAPSAMI VE İLGİLİ HESAPLAR

İşletmelerin faaliyetleri sırasında çeşitli işlemlere bağlı olarak nitelik itibarıyla birbirinden farklı borçları doğar. Borç, açık olarak veya zımnen (kapalı olarak) ifade olunan bir anlaşmaya dayanarak, bir başkasına olan kanuni ödeme yükümlülüğüdür.

Borçlar (yabancı kaynaklar) muhasebede çeşitli özellikleri bakımından farklı sınıflamalara tabi tutulmaktadır: Vadelerine göre: 1. Kısa vadeli yabancı kaynaklar (borçlar), 2. Uzun vadeli yabancı kaynaklar (borçlar). Senede bağlanıp, bağlanmamış olmalarına göre 1. Senetsiz borçlar, 2. Senetli borçlar.

Bu ünite de 11. ünite de işlenen Mali Borçlar dışında kalan aşağıdaki borçları-kısa vadeli yabancı kaynak hesaplarını ele alacağız:

- 320 SATICILAR
- 321 BORÇ SENETLERİ
- 326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
- 331 ORTAKLARA BORÇLAR
- 335 PERSONELE BORÇLAR
- 340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI
- 360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR
- 361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ

SIRA SİZDE

Borçlar, vadelerine ve senede bağlı olup olmamalarına göre nasıl sınıflandırılabilir?

TİCARİ BORÇLAR

İşletmelerin faaliyet konusu ile ilgili mal ve hizmet alımından doğan ticari borçları hangi hesaplarda izlenir ve bu hesapların işleyişi nasıldır?

Satıcılar

"320 Satıcılar Hesabı", işletmenin faaliyet konusu ile ilgili kredili mal ve hizmet alımlarından kaynaklanan senetsiz borçların izlendiği hesaptır.

DÜŞÜNELİM

Kredili mal ve hizmet alımlarından doğan borçların izleneceği hesap olduğuna göre Satıcılar Hesabının işleyişi nasıldır?

Satıcılar hesabı, kredi ile (veresiye) alınan mal ya da yararlanılan hizmet nedeniyle alacaklandırılır. Sözü edilen işlemler nedeniyle doğan borçların çeşitli şekillerde (nakten, çekle, senetle) ödenmeleri sonucu borçlandırılır. Hesabın alacak kalanı, işletmenin kredili mal ya da hizmet sağladığı işletmelere olan henüz ödenmemiş senetsiz borçlarını gösterir.

Bir büyük defter hesabı olan "300 Satıcılar Hesabı" işletmenin kredili mal alımlarından doğan toplam senetsiz borçlarını gösterir. Herbir satıcıya olan borçların izlenebilmesi için ayrıca yardımcı hesaplara ihtiyaç vardır. Satıcılara olan borçları izlemek için "satıcı hesap kartı" kullanılabilir.

Satıcılar hesabı, pasif yapıda bir hesap olup, işletmenin mal alımından dolayı satıcılara borcu varsa, hesap mutlaka alacak kalanı verir.

ÖRNEK

1. İşletme 15.4.200. tarihinde, Barış Ticaret İşletmesinden 74 nolu fatura ile tamamı kredili 250.000.000 liralık; Bilge Ticaret İşletmesinden 45 nolu fatura ile 140.000.000 liralık mal satın almıştır. Bu alımların toplam KDV'si 39.000.000 liradır.
2. Barış Ticaret İşletmesi, alınan malın gönderilmesi için işletme adına ödediği 10.000.000 + 1.000.000 KDV liralık nakliye faturasını 20.4.200. tarihinde işletmeye göndermiştir.
3. Bilge Ticaret İşletmesinden alınan malın 15.000.000 + 1.500.000 KDV liralık kısmı 25.4.200. tarihinde iade edilmiştir.
4. İşletme 30.4.200. tarihinde satıcı Barış Ticaret İşletmesine 100.000.000 lira; Bilge Ticaret İşletmesine 75.000.000 lira nakten ödemiştir.

Barış ticarete borç:
 $250.000.000 + (\% 10 \text{ KDV})$
 $250.000.000 = 275.000.000$
 Bilge ticarete borç:
 $140.000.000 + (\% 10 \text{ KDV})$
 $140.000.000 = 154.000.000$

1	15.4.200.		
	153 T. MALLAR HS.	390.000.000	
	191 İNDİRİLECEK KDV HS.	39.000.000	
	320 SATICILAR HS.		429.000.000
	- Barış Tic. 275.000.000		
	- Bilge Tic. 154.000.000		
2	20.4.200.		
	153 T. MALLAR HS.	10.000.000	
	191 İNDİRİLECEK KDV HS.	1.000.000	
	320 SATICILAR HS.		11.000.000
	- Barış Ticaret		
	Satın alınan malın nakliye bedeli		
3	25.4.200.		
	320 SATICILAR HS.	16.500.000	
	- Bilge Ticaret		
	153 T. MALLAR HS.		15.000.000
	191 İNDİRİLECEK KDV HS.		1.500.000
	Bilge Ticarete iade edilen mal		
4	30.4.200.		
	320 SATICILAR HS.	175.000.000	
	- Barış Ticaret 100.000.000		
	- Bilge Ticaret 75.000.000		
	100 KASA HS.		175.000.000
	Satıcılara yapılan ödemeler		

Büyük Defter Kayıtları:

320 SATICILAR HESABI			
(25.4)	16.500.000	(15.4)	429.000.000
(30.4)	175.000.000	(20.4)	11.000.000
	191.500.000		440.000.000

Yardımcı Defter Kayıtları:

Yardımcı defterlerde bireysel satıcı hesaplarının borç ve alacak toplamları ana hesap olan "320 Satıcılar Hesabı"nın borç ve alacak toplamına eşit olması gerekir.

SIRA SİZDE

Yukarıdaki örneğe göre işletmenin, satıcı Barış Ticarete ve Bilge Ticarete son borcu kaç liradır?

Yardımcı defterlere (örnekte gösterilen satıcı kartlarına) kayıt, yevmiye defterinden değil, yevmiye defterindeki kayda kaynak olan belgelerden yapılır.

SATICI HESAP KARTI				Satıcı: Barış Ticaret Adres: İnönü Cad. 45 ESK.			
Tarih	Fiş No	Yev. Mad.No	Açıklama	Tutar		Kalan	
				Borç	Alacak	Borç	Alacak
15.4.200.			Mal alımı		275.000.000		275.000.000
20.4.200.			Alış gideri		11.000.000		286.000.000
30.4.200.			Ödeme	100.000.000			186.000.000

SATICI HESAP KARTI				Satıcı: Bilge Ticaret Adres: İki Eylül Cad. 73 ESK.			
Tarih	Fiş No	Yev. Mad.No	Açıklama	Tutar		Kalan	
				Borç	Alacak	Borç	Alacak
15.4.200.			Mal alımı		154.000.000		154.000.000
25.4.200.			Alış iadesi	16.500.000			137.500.000
30.4.200.			Ödeme	75.000.000			62.500.000

SIRA SİZDE

İşletme, Barış Ticarete olan borcunun bir kısmı için 50.000.000 liralık bir müşteri senedi ciro etmiştir. Muhasebe kaydını yapınız.

Borç Senetleri

Bir bono, alacaklı açısından alacak senedi, borçlu tarafından ise, borç senedir.

"Alacaklar" başlıklı 9. ünite de bono (emre muharrer senet) ve poliçe hakkında açıklamalar yapıldı. Senetli borç, satın alınan mal veya sağlanan hizmetin bedeline ya da daha önceki borca karşılık, bir bono imzalanıp verilmesi ya da işletme üzerine çekilen poliçenin kabul edilmesiyle doğar.

DÜŞÜNELİM

Borç Senetleri Hesabının niteliği nedir, nasıl kalan verir?

İşletmenin faaliyet konusu ile ilgili her türlü mal ve hizmet alımlarından kaynaklanan senede bağlı borçları "321 Borç Senetleri Hesabı"nın alacağına kaydedilirken, bu senetlerin çeşitli şekillerde ödenmeleri, borcuna kaydedilir. Bu hesap, borç senetlerinin üzerindeki yazılı değerler üzerinden alacaklanıp borçlandırıldığından herhangi bir andaki alacak kalanı işletmenin ödemesi gereken borç senetlerinin yazılı değerleri (nominal değerler) toplamına eşit olur.

Kredili alınan mala karşılık satıcıya bir senet imzalayarak verilmesi durumunda işlem nasıl muhasebeleştirilir?

Senetle mal alımında, mal mevcudunda ve senetli borçlarda bir artış meydana gelir. Senetli borçlardaki bu artış "321 Borç Senetleri Hesabı"nın alacağına kaydedilir.

İşletme, 6.7.200. tarihinde Gezer Ticaret İşletmesinden 200.000.000 + 20.000.000 KDV liralık mal satın almıştır. Karşılığında 220.000.000 liralık bir bono imzalayarak vermiştir.

ÖRNEK

6.7.200.		
153 T. MALLAR HS.	200.000.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HS.	20.000.000	
321 BORÇ SENETLERİ HS.		220.000.000
6.7.200.		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.	1.320.000	
- Damga Vergisi		
108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HS.		1.320.000
- Damga Pulu Stoku		

Yukarıda ilk madde senet karşılığı mal alımı; ikinci madde ise bonoya (220.000.000 x 0.006 = 1.320.000) daha önce kullanılmak için alınmış bulunan pul stoğundan yapılandırılan damga pulunun muhasebeleştirilmesine aittir.

Senetsiz borca karşılık alacaklı olana bono verilmesi nasıl muhasebeleştirilir?

Hesaba karşılık bono verilmesi durumunda senetsiz borç, senetli borç haline dönüşür. Senedin nominal değerinin saptanmasındaki koşullara göre de kayıtlarda farklılık olur.

İşletme daha önce bir mal alımından doğan 150.000.000 lira tutarlı borcuna karşılık satıcı Kovan Kollektif Şirketine 12.10.200. tarihinde aynı değerde bir bono vermiştir.

ÖRNEK

12.10.200.		
320 SATICILAR HS.	150.000.000	
Kovan Koll. Şti.		
321 BORÇ SENETLERİ HS.		150.000.000

Senetsiz borca karşılık polişe kabulü nasıl muhasebeleştirilir?

Borçlu olan, kendisinden alacaklı olanın gönderdiği poliçeyi kabul etmesi durumunda kabul edilen poliçe kabul eden için bir borç senedi olmaktadır.

9. ünite de açıklandığı gibi poliçe, bir kişinin borçlusundan olan alacağını kendi borçlu olduğu üçüncü kişiye devretme esasına dayanır.

Muhatap poliçeyi kabul etmekle senetsiz borcunu, senetli hale getirmiş olur. Poliçenin kendisine, keşideci veya lehdar tarafından sunulması fark yaratmaz.

ÖRNEK

İşletme 8.8.200. tarihinde 180.000.000 lira borçlu bulunduğu satıcı Hakan Ateş'in keşide ettiği aynı değer de bir poliçe üzerine "kabul" şerhini koyduktan sonra lehdarına vermiştir.

8.8.200.		
320 SATICILAR HS.	180.000.000	
- Hakan Ateş		
321 BORÇ SENETLERİ HS.		180.000.000

Görüldüğü gibi senetsiz borca karşılık bir bono verilmesi ile poliçe kabulü arasında muhasebeleştirme bakımından da bir fark olmamıştır.

DÜŞÜNELİM

Borç senedi ödendiğinde, bu ödeme nasıl muhasebeleştirilir?

Vadesi gelen senetler, alacaklısı tarafından ya işletmeye ibraz edilerek bedeli talep edilir; ya da bir bankaya tahsile verilir. Her iki durumda da işletme senet bedelini ya nakden ya da bankadaki ticari mevduat hesabı üzerine keşide edilmiş çek vermek suretiyle öder.

ÖRNEK

İşletme, 3.11.200. tarihinde vadesi gelen 240.000.000 lira nominal değerli senedini ilgili bankaya ödemiş ve senedini geri almıştır.

3.11.200.		
321 BORÇ SENETLERİ HS.	240.000.000	
100 KASA HS.		240.000.000

DÜŞÜNELİM

Vadesi gelmiş bir borç senedinin ödenemeyip yenilenmesi nasıl muhasebeleştirilir?

Senedin vadesi dolduğunda nakit durumu elverişli olmayan işletme, senedin değiştirilmesi konusunda senedin alacaklısı ile anlaşabilir. Bu durumda yeni senedin tutarının uzatılan vade için hesaplanacak faiz kadar büyük olması doğaldır.

ÖRNEK

İşletme, 3.5.200. tarihinde vadesi gelen 250.000.000 lira nominal değerli bir senedi, nakit durumunun elverişsiz olması nedeniyle ödeyemeyeceğinden senedin alacaklısı ile anlaşmış 3.8.200. vadeli ve 300.000.000 lira nominal değerli yeni bir senetle değiştirmiştir.

3.5.200.		
321 BORÇ SENETLERİ HS.	250.000.000	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ HS.	50.000.000	
321 BORÇ SENETLERİ HS.		300.000.000

İşletme, satıcı Anıt Limited Şirketi'ne vadesi gelen 175.000.000 liralık senetsiz borcu için 60 gün vadeli 200.000.000 lira nominal değerli bir bono vermiştir. Bu işlemin muhasebe kaydını yapınız.

SIRA SİZDE

Alınan Depozito ve Teminatlar

"326 Alınan Depozito ve Teminatlar Hesabı", üçüncü kişilerin belli bir işi yapmalarını, aldıkları bir değeri geri vermelerini sağlamak amacıyla ve belli sözleşmeler nedeniyle gerçekleşecek bir alacağın karşılığı olarak alınan depozito ve teminat niteliğindeki değerlerin izlendiği hesaptır.

Alınan depozito ve teminatlar bu hesabın alacağına, geri ödenenler veya hesaba karşılık sayılanlar hesabın borcuna kaydedilir.

İşletme, 6.6.200. tarihinde alıcı Cam Ticaret İşletmesi'nden 100.000.000 lira kap depozitosu almıştır.

ÖRNEK

6.6.200.		
100 KASA HS.	100.000.000	
326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HS.		100.000.000

Alıcı Cam Ticaret İşletmesi, karşılığında 100.000.000 depozito verdiği kapları işletmeye iade etmemiş; işletme de bu tutarı, kapların hesaplardaki bedeliyle (100.000.000) mahsup etmiştir.

ÖRNEK

....200.		
326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HS.	100.000.000	
256 DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR HS.		100.000.000
- Kaplar		

1. Cam Ticaret İşletmesi kapları işletmeye geri vererek depozitosunu alsaydı, bu işlem nasıl muhasebeleştirilirdi? Kaydını yapınız.

SIRA SİZDE

2. Alınan Depozito ve Teminatlar hesabının niteliği nedir? Hesap nasıl kalan verir?

DİĞER BORÇLAR

İşletmelerin ticari borçları dışında kalan diğer borçları neler olabilir? Bu borçlara ilişkin hesaplar nelerdir ve işleyişleri nasıldır?

Ortaklara Borçlar

"331 Ortaklara Borçlar Hesabı" esas faaliyet konusu dışındaki işlemleri dolayısıyla işletmenin ortaklara (ferdi işletmelerde işletme sahibine) olan borcu gösteren bir hesaptır.

Borcun doğması halinde hesaba alacak, ödenmesi halinde ise borç kaydedilir.

ÖRNEK

Arı Kollektif Şirketi, kısa vadeli finansman ihtiyacı için 2.2.200. tarihinde ortak Ali Uzun'dan 500.000.000 lira borç almıştır.

2.2.200.			
100 KASA HS.		500.000.000	
	331 ORTAKLARA BORÇLAR HS.		500.000.000
	- Ali Uzun		

ÖRNEK

Arı Kollektif Şirketi, ortağı Ali Uzun'un gelir vergisi ve fon payı taksidi olarak vergi dairesine 31.3.200. tarihinde 250.000.000 lira yatırmış ve bu ortağa olan borcun-

31.3.200.			
	331 ORTAKLARA BORÇLAR HS.	250.000.000	
	- Ali Uzun		
	100 KASA HS.		250.000.000

dan mahsup etmiştir.

SIRA SİZDE

Ferdi işletmede işletme sahibine olan borçlar işletmenin hangi hesabının alacağında izlenir?

Personele Ücret Tahakkuku ve İlgili Hesaplar

"Ücret, bir üretim faaliyetine bedensel ve düşünsel çaba harcayarak katkıda bulunan kişiye emeğinin karşılığı olarak verilen bedeldir" şeklinde tanımlanabilir.

Ücret gelirlerinin vergilendirilmesiyle ilgilenen Gelir Vergisi Kanunu ise, "Ücret, işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir..." şeklinde bir tanım yapmıştır.

İş hayatında çalışanlara gerek yasalardan, gerekse yapılan sözleşmelerden doğan çeşitli ödemeler yapılmaktadır. Bu ödemelerin bazıları, yapılan bir çalışma karşılığı olup, bazılarının da herhangi bir çalışma ile ilgisi bulunmamaktadır. Bunlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

Kök ücret, yasalara veya hizmet (iş) sözleşmesine göre çalışanın işverene yapmak zorunda olduğu hizmet karşılığı aldığı bir ücreti ifade eder. İşçilere çalışmadıkları halde ödenen hafta tatili ve resmi tatil ücretleri de kök ücret kavramı içinde sayılmaktadır.

Fazla çalışma ücreti, genel olarak günlük çalışma süresinin dışında fazladan yapılan çalışmalar karşılığı İş Kanunu ve toplu sözleşme hükümlerine uygun olarak ödenen bedeldir.

Prim, işçinin daha verimli çalışmasını, işletme amaçlarının gerçekleştirilmesine yardımcı olmasını, işçiler arasında verimli çalışmanın özendirilmesini sağlamak amacıyla normal çalışma karşılığı ücretten ayrı olarak yapılan ödemeler ya da sağlanan menfaatlerdir (satış primi, üretim primi gibi).

İkramiye, işçiye işverenler tarafından yasa, toplu sözleşme, bir buluş karşılığı ya da işinde gösterdiği beceri ve başarı karşılığı ödenen bir ücret eklentisidir.

Kasa tazminatı ya da **mali sorumluluk tazminatı**'nı "kendi kusuru olmaksızın zarara uğrayan ya da uğradığı varsayılan kişiye bu zararını karşılamak amacıyla yapılan ödemelerdir" diye tanımlamak mümkündür.

Yıllık izin ücreti, personele yılın belirli bir zamanında dinlenmesi için çalışma karşılığı olmaksızın ödenen bir ücrettir.

Diğer ücret eklentileri, yukarıda tanımlananların dışında, yasalar ya da toplu sözleşmeler sonucu personele nakdi ya da aynı ödemelerin yapıldığı görülmektedir. Yemek yardımı, ulaşım yardımı, aile yardımı, yakacak yardımı, konut yardımı, sosyal sigorta işveren primi, kıdem tazminatı vb.

İşveren, çalıştırdığı personelin brüt ücretlerinden G.V.K.'na göre, gelir vergisi; S.S.K.'na göre, işçi sigorta primi; Damga Vergisi Kanununa göre, damga vergisi, bazı hallerde tasarruf teşvik primi keserek belirli süreler içinde ilgili kurumlara yatırmakla sorumludur.

G.V.K. = Gelir Vergisi Kanunu,
S.S.K. = Sosyal Sigortalar Kurumu.

Ücret ve eklentilerini sıralayınız.

SIRA SİZDE

Aşağıda ücret tahakkuku ile ilgili örnek işlemimizi vermeden önce işlem göreceğ hesapları tanıtalım.

335 Personele Borçlar Hesabı: Personelin tahakkuk etmiş olup henüz personele ödenmemiş net ücret, prim, ikramiye vb. ücret eklentilerinin ve diğer nedenlerden doğan işgörenin işletmeden alacaklarının, ödeninceye kadar izlendiği hesaptır.

Tahakkuk eden net ücret bu hesabın alacağına, ödenmesi halinde borcuna kaydedilir.

360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı: İşletmenin ekonomik faaliyetlerinde bulunmasının sonucu ilgili mali mevzuat uyarınca mükellef veya sorumlu sıfatıyla işletmenin kendisine, personeline ve üçüncü kişilere ilişkin olarak ödenmesi gereken vergi, resim, harç ve fonların izlendiği hesaptır.

Vergi, resim, harçların tahakkuk ettirilmesini gerektiren olaylar ve işlemler ortaya çıktıkça anılan hesaplar alacaklanır, ödemeler yapıldıkça borçlanır.

Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabının yardımcı hesapları neler olabilir?

SIRA SİZDE

Bu büyük defter hesabının yardımcı hesaplarına örnekler şunlardır:

- Ödenecek Gelir Vergisi Hesabı
- Ödenecek Kurumlar Vergisi Hesabı
- Ödenecek Damga Vergisi Hesabı
- Ödenecek Katma Değer Vergisi Hesabı
- Ödenecek Fonlar Hesabı

361 Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hesabı: İşletmenin, personelin tahakkuk etmiş ücretlerinden sosyal güvenlik mevzuatı hükümlerine göre kesintiye tabi tutmakla yükümlü bulunduğu, personele ait emeklilik keseneği ve sigorta primleri ile bunlara ilişkin işverenin katılma payları ve işverence sosyal güvenlik kuruluşlarına ödenecek diğer yükümlülüklerin izlendiği hesaptır.

Kesintiler yapıldıkça Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hesabı alacaklandırılır ve ödemeler yapıldıkça borçlandırılır.

ÖRNEK

Tasarım Grubu Ltd.Şti.'nin 30.4.200. tarihinde düzenlediği Nisan ayı ücret bordrosundaki bilgiler şöyledir:

Brüt ücret (hakedilen ücret ve eklentileri)	1.000.000.000
Kesintiler:	
- S.sigorta primi işçi payı	140.000.000
- Gelir vergisi	220.000.000
- Damga vergisi	<u>6.000.000</u>
Ödenecek net ücret	<u>634.000.000</u>

Tasarım Grubu Ltd.Şti.'nin personeli için işveren olarak ayrıca ödeyeceği sosyal sigorta primi payı ise 165.000.000'dir.

30.4.200.		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.		1.165.000.000
- Ücret Giderleri	1.000.000.000	
- S.S.P. İşveren Payı	<u>165.000.000</u>	
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HS.		226.000.000
- Öd.Gelir V.	220.000.000	
- Öd.Damga V.	<u>6.000.000</u>	
361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİ HESABI		305.000.000
- Öd.S.S.P.İşçi payı	140.000.000	
- Öd.S.S.P. İşveren p.	<u>165.000.000</u>	
335 PERSONELE BORÇLAR HS.		634.000.000
- Öd. ücretler		
Nisan/200. ücret tahakkuku		

Ücret giderinin tahakkuku, ödemenin yapılmasına bakmadan, personelin hak kazandığı ücretin önce işletmenin personele bir borcu olarak kayda alınmasıdır.

Yukarıdaki kayıt ücret bordrosundaki bilgilere dayanılarak ücret gideri tahakkukuna ilişkin yapılan muhasebe kayıdır.

Personelin bir veya birkaçı hastalık veya başka şehirde bulunma gibi nedenlerle diğerleriyle aynı günde işyerinde olamayabilirler. Bu nedenle ücretin önce tahakkuk, sonra ödeme kaydını yapmak daha uygun olur.

Personele ücretleri ödendiğinde şu kayıt yapılır:

.....200.		
335 PERSONELE BORÇLAR HS.	634.000.000	
- Ödenecek Ücretler		
100 KASA HS.		634.000.000

Yukarıda ücret tahakkuk maddesinde yer alan ödenecek vergi ve sigorta kesintileri zamanı geldiğinde ilgili yerlere yatırıldığında nasıl muhasebeleştirilir? Kayıtlarını gösteriniz.

SIRA SİZDE

Ödenecek Katma Değer Vergisi

Mal Alım-Satım işlemleri başlığını taşıyan yedinci üniteye kısaca açıklandığı gibi işletmenin bir ay süresince yaptığı işlemler sonucu aldığı KDV tutarı, ödediği KDV tutarını aşarsa, yani "391 Hesaplanan KDV" tutarı, "191 İndirilecek KDV" tutarını aşarsa, fark ay sonunda "360 Ödenecek Vergi ve Fonlar" büyük defter hesabının ve onun yardımcı hesabı olan "Ödenecek KDV Hesabı'nın alacağına kaydedilir. Ödemeye de bu hesap borçlandırılarak kapatılır:

İşletmenin 31 Ağustos 200. Tarihi itibarıyla 191 İndirilecek KDV Hesabı ve 391 Hesaplanan KDV Hesabının görünümü şöyledir:

191 İNDİRİLECEK KDV HS.	391 HESAPLANAN KDV HS.
:	:
:	:
:	:
200.000.000	300.000.000

ÖRNEK

Hesaplanan KDV Hs.
İşletmenin tahsil ettiği,
İndirilecek KDV Hs. ise
işletmenin ödediği Katma
değer vergisidir. İşletmenin
tahsil ettiği, katma değer
vergisini ödediği katma değer
vergisinden fazla ise
aradaki fark işletmenin
vergi dairesine ödeyeceği
katma değer vergisidir.

İstenen: Yukarıda verilen hesaplara göre işletmenin Ağustos ayı sonunda ödenecek KDV'ye ilişkin tahakkuk kaydını yapınız.

31.8.200.		
391 HESAPLANAN KDV HS.	300.000.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HS.		200.000.000
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HS.		100.000.000
- Ödenecek KDV		
Ağustos/200. ayına ait ödenecek KDV'nin tahakkuku		

İstenen: 25 Eylül 200. Tarihinde Ağustos/200. ayına ait ödenecek KDV'nin Vergi Dairesine ödenme kaydını yapınız.

25.9.200.		
360 ÖD. VERGİ VE FONLAR HS.	100.000.000	
- Ödenecek KDV		
100 KASA HS.		100.000.000

SIRA SİZDE

Yukarıdaki örnek için yapılan yevmiye kayıtlarını büyük defter hesaplarına geçiriniz ve kapanan hesapları görünüz.

Alınan Sipariş Avansları

Avans, ileride bir mal veya yaptırılacak bir hizmet veya bunlara ilişkin olarak yapılacak giderlere sayılmak üzere önceden verilen/alınan para veya benzeri değerlerdir.

Alınan avanslar, karşımıza daha çok "alınan sipariş avansları" şeklinde çıkar. İşletmenin satış amacıyla gelecekte yapacağı mal ve hizmet teslimleri ile ilgili olarak peşin tahsil ettiği tutarlar "340 Alınan Sipariş Avansları Hesabı"nda izlenir. Alıcılardan alınan avanslar bu hesabın alacağına, malın teslim edilmesi, hizmetin görülmesi halinde borcuna yazılır.

ÖRNEK

1. İşletme, 4.5.200. tarihinde Tunç A.Ş.'nin verdiği 600.000.000 liralık mal siparişi için şirketten 150.000.000 lira avans almıştır.
2. İşletme, 15.5.200. tarihinde Tunç A.Ş.'nin sipariş ettiği malı teslim etmiş, karşılığında önceden aldığı 150.000.000 lira avansı düşerek, 450.000.000 + 60.000.000 KDV lira tahsil etmiştir. İşletme aralıklı envanter yöntemini benimsemiştir.

Avansın Alınması:

4.5.200.			
100 KASA HS.		150.000.000	
340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HS.			150.000.000
- Tunç A.Ş.			

Avansın Mahsubu:

15.5.200.			
100 KASA HS.		510.000.000	
340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HS.		150.000.000	
600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS.			600.000.000
391 HESAPLANAN KDV HS.			60.000.000

SIRA SİZDE

"340 Alınan Sipariş Avansları Hesabı"nı 9.ünitelerde işlenen "159 Verilen Sipariş Avansları Hesabı" ile karşılaştırın ve her hesabın niteliğinin ne olduğunu belirtiniz.

Özet

İşletmelerin faaliyet konusu ile ilgili mal ve hizmet alımından doğan ticari borçları hangi hesaplarda izlenir ve bu hesapların işleyişi nasıldır?

- İşletmelerin faaliyetleri sırasında çeşitli işlemlere bağlı olarak nitelik itibariyle birbirinden farklı borçları doğar. Bu borçlar senede bağlı olup, olmamalarına göre; senetli borçlar ve senetsiz borçlar şeklinde sınıflandırılabilceği gibi, işletmenin temel faaliyetleri ile ilgili Ticari Borçlar ve Diğer Borçlar şeklinde de sınıflandırılabilir.
- Ticari borçlar kapsamında yer alan senetsiz ticari borçlar, kredili mal alımına bağlı olarak satıcı işletmelere olan borçları içerir. Bu borçlar "300 Satıcılar" hesabında izlenir. Bu hesap kredi ile alınan mal nedeniyle alacaklandırılır; bu borçlar çeşitli şekillerde (nakten, çekle, senetle) ödenmeleri sonucu borçlandırılır. Satıcılar hesabının alacak kalanı, işletmenin kredili mal aldığı işletmelere olan henüz ödenmemiş borçlarını gösterir.
- Senetli ticari borçlar, satın alınan mal nedeniyle doğan borca karşılık, bir bono verilmesi sonucu doğar. İşletmenin faaliyet konusu mal ve hizmet alımlarından doğan senede bağlı borçları "321 Borç Senetleri" hesabının alacağına kaydedilirken, bu senetlerin çeşitli şekillerde ödenmeleri de hesabın borcuna kaydedilir.

İşletmelerin ticari borçları dışında kalan diğer borçları neler olabilir? Bu borçlara ilişkin hesaplar nelerdir ve işleyişleri nasıldır?

- İşletmelerin temel faaliyet konusu dışında kalan, yani mal ve hizmet alımlarıyla doğrudan ilişkisi olmayan işlemlere bağlı olarak çeşitli kişi ve kuruluşlara borçları doğabilir. Tekdüzen Hesap Planında bu durumlar dikkate alınarak, bu borçlar için ayrı ayrı büyük defter hesapları oluşturulmuştur. Bu borçlar için bu üniteye ele alınan hesaplar şunlardır:
 - 331 Ortaklara Borçlar
 - 335 Personele Borçlar
 - 340 Alınan Sipariş Avansları
 - 360 Ödenecek Vergi ve Fonlar
 - 361 Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri
- Tüm bu hesaplar pasif karakterli bilanço hesapları olduklarından işletmenin bu tür alacakları ilgili hesabın alacağına kaydedilirken, ödenmeleri ise borç tarafına kaydedilir.

Kendimizi Sınayalım

Bu üniteyi anlayıp anlayamadığınızı ölçmek için aşağıdaki soruları, sınav oluyormuş gibi cevaplayınız. Doğru cevapları ünitenin sonunda bulacaksınız. Başarı durumunuza göre ünitenin tümüne ya da cevaplayamadığınız sorulara ilişkin bölümleri yeniden çalışıp çalışmayacağınıza kendiniz karar verin. **UNUTMAYINIZ Kİ, SİZİ DEĞERLENDİRECEK KİŞİ, ŞU ANDA YİNE SİZSİNİZ.**

1. İşletmenin faaliyet konusu ile ilgili kredili mal ve hizmet alımlarından kaynaklanan senetsiz borçların izlendiği hesap aşağıdakilerden hangisidir?

- Müşteriler
- Borçlular
- Alıcılar
- Satıcılar
- Alacaklar

2. "Satıcı Hesap Kartı" aşağıdakilerden hangisi ile aynı niteliktedir?

- Kasa Hesabı
- T. Mallar Hesabı
- İş Bankası Hesabı
- Bankalar Hesabı
- Demirbaşlar Hesabı

3. İşletme, müşteri tarafından verilen siparişin bedelinin tamamını önceden peşin aldığı takdirde malın müşteriye teslim edilmesine bağlı olarak yapacağı (KDV hariç) yevmiye kaydı aşağıdakilerden hangisidir?

a.

100 KASA HS.	XXX	
600 YURTIÇİ SATIŞLAR HS.		XXX

b.

340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HS.	XXX	
600 YURTIÇİ SATIŞLAR HS.		XXX

c.

100 KASA HS.	XXX	
340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HS.		XXX

d.

153 T. MALLAR HS.	XXX	
340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HS.		XXX

e.

340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HS.	XXX	
100 KASA HS.		XXX

4. İşletmenin imzalayarak verdiği bono karşılığında satın aldığı malın muhasebe kaydı (KDV hariç) aşağıdakilerden hangisidir?

a.

153 T. MALLAR HS.	XXX	
321 BORÇ SENETLERİ HS.		XXX

b.

321 BORÇ SENETLERİ HS.	XXX	
153 T. MALLAR HS.		XXX

c.

153 T. MALLAR HS.	XXX	
121 ALACAK SENETLERİ HS.		XXX

d.

321 BORÇ SENETLERİ HS.	XXX	
600 YURTIÇİ SATIŞLAR HS.		XXX

e.

120 ALICILAR HS.	XXX	
321 BORÇ SENETLERİ HS.		XXX

5. Bir işletmenin çalışanlarının brüt ücreti 800.000.000 TL, kesintiler toplam 200.000.000 TL ve ödenecek net ücreti 600.000.000 TL'dir. İşletmenin işveren olarak çalışanları için ödeyeceği sosyal sigortalar primi payı ise 100.000.000 TL'dir. Çalışanların işletmeye maliyeti kaç liradır?

- 800.000.000
- 600.000.000
- 700.000.000
- 1.000.000.000
- 900.000.000

6.

320 SATICILAR HS.	XXX	
320 BORÇ SENETLERİ HS.		XXX

Bu yevmiye kaydı aşağıdaki işlemlerden hangisine aittir?

- Senetsiz borç için müşteri senedi ciro edilmesine
- Senetsiz borç için borç senedi verilmesine
- Satıcılara hatır senedi verilmesine
- Borç senedi yenilenmesine
- Verilen sipariş için borç senedi verilmesine

7. İşletme vadesi gelen 200.000.000 TL nominal değerli bir borç senedini 3 ay vadeli 225.000.000 TL nominal değerli yeni bir senetle değiştirmiştir. Yapılacak yevmiye kaydı aşağıdakilerden hangisidir?

a.

321 BORÇ SENETLERİ HS.	200.000.000	
321 BORÇ SENETLERİ HS.		200.000.000

b.

321 BORÇ SENETLERİ HS.	225.000.000	
321 BORÇ SENETLERİ HS.		225.000.000

c.

321 BORÇ SENETLERİ HS.	200.000.000	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ HS.	25.000.000	
321 BORÇ SENETLERİ HS.		225.000.000

d.

321 BORÇ SENETLERİ HS.	200.000.000	
320 SATICILAR HS.	25.000.000	
321 SATICILAR HS.		225.000.000

e.

321 BORÇ SENETLERİ HS.	225.000.000	
321 BORÇ SENETLERİ HS.		200.000.000
321 SATICILAR HS.		25.000.000

8. Aşağıdakilerden hangisi işletmenin bilançosunun pasifinde yer alır?

- İştiraklerden Alacaklar
- Personelden Alacaklar
- Verilen Sipariş Avansları
- Alınan Depozito ve Teminatlar
- Verilen Depozito ve Teminatlar

9.

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.	XXX	
360 ÖD.VERGİ VE FONLAR HS.		XXX
361 ÖD.SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HS.		XXX
335 PERSONELE BORÇLAR HS.		XXX
100 KASA HS.		XXX

Ay sonunda çalışanların ücret tahakkuku ile ilgili olarak yapılan bu yevmiye kaydında hangi hesap **yanlış** kullanılmıştır?

- 770-Genel Yönetim Giderleri
- 360-Öd.Vergi ve Fonlar
- 361-Öd.Sosyal Güvenlik Kesintileri
- 335-Personele Borçlar
- 100-Kasa

10. İşletmenin 30 Haziran 200. tarihinde KDV ile ilgili hesaplarının görünümü şöyledir:

191 İNDİRİLECEK KDV HS.	
100.000.000	
391 HESAPLANAN KDV HS.	
	150.000.000

Bu bilgilere göre işletmenin Haziran ayı sonunda ödenecek KDV'ye ilişkin tahakkuk kaydı aşağıdakilerden hangisidir?

a.

391 HESAPLANAN KDV HS.	150.000.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HS.		100.000.000
360 ÖD.VERGİ VE FONLAR HS.		50.000.000

b.

360 ÖD.VERGİ VE FONLAR HS.	50.000.000	
100 KASA HS.		50.000.000

c.

391 HESAPLANAN KDV HS.	100.000.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HS.		100.000.000

d.

391 HESAPLANAN KDV HS.	150.000.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HS.		150.000.000

e.

391 HESAPLANAN KDV HS.	100.000.000	
191 DEVREDEN KDV HS.	50.000.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HS.		150.000.000

